Euroopa Parlament
2024-2029

Tööhõive- ja sotsiaalkomisjon
Esimees

9.4.2025

Adrian-Dragoş Benea
Esimees
Regionaalarengukomisjon
BRÜSSEL

Teema: Arvamus ühtekuuluvusfondide lihtsustamise võimaluste kohta (2024/2106(INI))

Austatud esimees

Tööhõive- ja sotsiaalkomisjonile tehti kõnealuse menetluse raames ülesandeks esitada arvamus Teie komisjonile. Komisjon otsustas 21. novembri 2024. aasta koosolekul esitada arvamuse kirja vormis.

Tööhõive- ja sotsiaalkomisjon arutas küsimust oma 9. aprilli 2025. aasta koosolekul. Nimetatud koosolekul otsustas komisjon esitada regionaalarengukomisjonile kui vastutavale komisjonile alljärgnevalt toodud arvamuse.

Lugupidamisega

Li Andersson

ARVAMUS

A. arvestades, et ühtekuuluvuspoliitikal on otsustav roll sotsiaalsete, territoriaalsete ja majanduslike erinevuste vähendamisel; arvestades, et ühtekuuluvuspoliitika, Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid ning eelkõige Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) on tugevad vahendid liikmesriikide, piirkondade ja alade, sealhulgas linna- ja maapiirkondade ühtekuuluvuse tagamiseks; arvestades, et ühtekuuluvuspoliitikal on eri suunad, millel on oma konkreetsed sihid ja eesmärgid;

B. arvestades, et ühtekuuluvuspoliitika eesmärk on rakendada Euroopa sotsiaalõiguste sammast ja selle tegevuskava ning täita peamisi tööhõivet, koolitust ja vaesuse vastu võitlemist hõlmavaid eesmärke;

C. arvestades, et ESF+-i kaudu toetatakse ja täiendatakse liikmesriikide poliitikat, mille eesmärk on tagada võrdsed võimalused, võrdne juurdepääs tööturule, õiglased ja kvaliteetsed töötingimused ning sotsiaalkaitse ja kaasamine, ning lisatakse sellele poliitikale väärtust, keskendudes seejuures eelkõige kvaliteetsele ja kaasavale haridusele ja koolitusele, elukestvale õppele, lastesse ja noortesse investeerimisele ning põhiteenuste kättesaadavusele;

D. arvestades, et ESF+ on ainus ELi fond, mis keskendub peamiselt sotsiaalpoliitikale, mistõttu on see iseenesest ainulaadne ja on koos muu ühtekuuluvuspoliitikaga sotsiaalse kaasatuse saavutamisel väga tulemuslik ja vajalik;

E. arvestades, et ühtekuuluvusfondidele juurdepääs võib tekitada toetusesaajatele ebaproportsionaalselt suurt koormust, eriti kui tegemist on väikeste organisatsioonidega; arvestades, et taotlusmenetluste lihtsustamisel võib olla positiivne mõju selle koormuse vähendamisele;

F. arvestades, et ELi hiljutised kriisid ja keerukas geopoliitiline maastik survestavad ELi eelarvet, muutes vajalikuks selle läbivaatamise kriisiohje, suurenevate rahastamisvajaduste ja uute prioriteetide, näiteks ELi konkurentsivõime ja majanduskasvu edendamise seisukohast; arvestades, et sotsiaalkindlustusel on oluline roll stabiilsuse ja Euroopa üldise julgeoleku edendamisel, arvestades, et seetõttu peame investeerima kvaliteetsetesse töökohtadesse, noorte töötuse ennetamisse, inimväärsetesse, kestlikesse ja taskukohastesse eluasemetesse ning kodutuse ja vaesuse, eelkõige laste vaesuse kaotamisse; arvestades, et lihtsustamise tulemusel võivad ühtekuuluvuspoliitika fookus ja eesmärgid kaduma minna ning seda tuleks vältida;

G. arvestades, et ühtekuuluvusfonde on nende praeguses raamistikus kasutatud korduvalt selleks, et reageerida mitmesuguste kriiside, nagu COVID-19 pandeemia, Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja ja hiljutiste loodusõnnetuste sotsiaalsele mõjule;

1. nõuab tugevat ja tõhustatud ühtekuuluvuspoliitikat, sealhulgas eraldiseisvat ESF+-i, ning märkimisväärselt suuremat avaliku sektori toetust liikmesriikide vahenditele, et kanda hoolt haavatavas olukorras olevate inimeste ja meie ühiskonna kõige enam abi vajavate inimeste eest, investeerida inimestesse ja oskustesse, aidata inimesi vaesusest ja sotsiaalsest tõrjutusest välja tuua ning suurendada sotsiaalseid investeeringuid; nõuab seetõttu aastateks 2028–2034 ESF+-i rahastamispaketis ette nähtud ESF+-i eelarve

märkimisväärset suurendamist;

2. rõhutab, et ESF+ peab jätkuvalt olema esmane ja peamine vahend liikmesriikide, piirkondade, kohalike kogukondade ja inimeste toetamiseks liidu sotsiaalse mõõtme tugevdamisel ning sellise sotsiaal-majandusliku arengu edendamisel, mille puhul ei jäeta kedagi kõrvale;

3. rõhutab, et ühtekuuluvuspoliitika peab tegelema selliste sotsiaalsete probleemidega nagu digiüleminek ja kliimamuutuste tagajärjed, aitama kaasa nende lahendamisele ja nendega kohanemisele, ning samal ajal on vaja tegeleda ka muude sotsiaalsete probleemidega, nagu elukalliduse tõus ja palgad, mis ei suurene sama kiirusega, edendada sotsiaalset vastupanuvõimet, vähendada ebavõrdsust ja kaitsta kõige haavatavamas olukorras olevaid inimesi; rõhutab, et ESF+ peaks edendama pikaajalisi investeeringuid ja majanduskasvu, keskendudes sotsiaalsele ja territoriaalsele ühtekuuluvusele, toetades samal ajal struktuurimuutusi kogu ELis ja edendades liikmesriikidevahelist lähenemist;

4. rõhutab, et ESF+ peab jätkama ülespoole suunatud sotsiaalse lähenemise edendamist, eelkõige enim puudust kannatavate inimeste puhul, ning investeerima inimkapitali, tööhõivesse, oskuste arendamisse ja sotsiaalsesse kaasamisse, edendades samal ajal ettevõtlust ja sotsiaalset innovatsiooni, toetades ka VKEsid, investeerides lastesse, tegeledes digi- ja rohepöörde, demograafiliste probleemide ja kriisidest mõjutatud piirkondadega;

5. rõhutab ühtekuuluvuspoliitika ja ESF+-i rolli selliste oskuste ja koolituste toetamisel, mis võivad hõlbustada töö leidmist või ümber- ja täiendõpet, pidades silmas rohe- ja digipööret; tuletab meelde, et õigeaegsed investeeringud selliste töötajate ümber- ja täiendõppesse, keda ohustab töö kaotamine, võivad takistada nende sattumist vaesusesse;

6. kordab, et ühtekuuluvuspoliitika on mõeldud neile, kes seda kõige rohkem vajavad, nagu lapsed ja naised, kes elavad vaesuses, noored, eakad ja puuetega inimesed, palgavaesed, kodutud ja rändajad;

7. rõhutab, et kõik ühtekuuluvuspoliitika vahenditest rahastatavad projektid peavad olema täielikult kooskõlas direktiiviga (EL) 2022/2041, mis käsitleb piisavat miinimumpalka Euroopa Liidus, et tagada inimväärsed töötingimused ja vältida palgadumpingut;

8. nõuab ühtekuuluvuspoliitika raames erimeetmeid, et kaitsta liikuvate töötajate, sealhulgas piiriüleste ja hooajatöötajate õigusi, tagades õiglased töötingimused, sotsiaalkindlustuskatte ja kaitse tööalase ärakasutamise eest, eelkõige sektorites, mis sõltuvad suurel määral ajutistest ja võõrtöötajatest;

9. rõhutab, et Ühtekuuluvusfondi projektide arendamine ei tohi aidata kaasa ebakindlate töösuhete või ebatüüpiliste töövormide levikule, mis kahjustab töötajate õigusi ja pikaajalist töökohakindlust;

10. rõhutab, et töökohtade loomisel ja sotsiaalsel kaasamisel täidavad eelkõige mahajäänud piirkondades otsustavat rolli sotsiaalmajanduses osalejad; märgib, et Euroopas töötab ligi 14 miljonit inimest sotsiaalmajanduses ja mittetulundussektoris, mida tuleks

ühtekuuluvusfondidest täiendavalt toetada, et edendada jätkusuutlikku tööelu ja sotsiaalset kaasatust; rõhutab, et sotsiaalsed ettevõtted teevad tihedat koostööd kohalike omavalitsustega, mis hõlbustab ja lihtsustab ühtekuuluvusprojektide elluviimist, kuna nii tagatakse, et rahastamine jõuab tõhusalt nendeni, kes seda kõige rohkem vajavad;

11. tuletab meelde, et 2023. aastal oli vaesuses või sotsiaalses tõrjutuses või nende ohus 24,8 % ELi lastest ja et laste vaesuse määr on taas tõusuteel, ning on mures selle edasise süvenemise pärast lähiaastatel; tuletab meelde ESF+-i ja ka muude ühtekuuluvusfondide rolli Euroopa lastegarantii ja laste vaesuse vastase võitluse toetamisel, mistõttu on äärmiselt tähtis säilitada koostoime ja rahastamist oluliselt suurendada;

12. rõhutab, et vahepeal on saanud selgeks, et ühtekuuluvusfondide, sealhulgas ESF+-i rakendamisega kaasneb sageli tarbetu halduskoormus ja keerulised või ebatõhusad reeglid, ning kutsub seetõttu komisjoni üles hindama, kas taotlusprotsessid saaks muuta ligipääsetavamaks;

13. hoiatab, et ühtekuuluvusfondide võimalik lihtsustamine ei tohiks põhjustada ühtekuuluvuspoliitika fookuse ja eesmärkide kadumist; toonitab sellega seoses, et ESF+ on ainus ELi fond, mis keskendub peamiselt sotsiaalpoliitikale, mistõttu on see iseenesest ainulaadne ning sotsiaalse kaasatuse saavutamisel väga tulemuslik ja vajalik; juhib tähelepanu sellele, et ühtekuuluvuspoliitika eesmärkide ja juhtimise liiga sagedane läbivaatamine võib samuti põhjustada toetusesaajatele probleeme ja ebakindlust;

14. kordab, et ühtekuuluvuspoliitika on pikaajaline jätkusuutlik investeerimispoliitika, mis on rangelt seotud Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete ja selle tegevuskava rakendamisega; on seetõttu vastu kõigile suundumustele, mis kujundavad ühtekuuluvuspoliitikat ümber laiahaardeliseks poliitikaks;

15. tuletab meelde, et lihtsustamine ei tohi kahjustada hea halduse, avalike hangete ja finantskontrolli põhimõtteid ning seejuures tuleb tagada sotsiaalse tingimuslikkuse ja õigusriigi põhimõtte järgimine;

16. on seisukohal, et tugev ühtekuuluvuspoliitika, mis põhineb tõhusa partnerluse põhimõttel ning on kohandatud iga piirkonna vajadustele ja probleemidele, on jätkuvalt parim vahend piirkondlike erinevuste vähendamiseks ning ülespoole suunatud majandusliku ja sotsiaalse lähenemise toetamiseks; tuletab meelde, et piirkondadele peab jääma keskne roll selle tagamisel, et programmitöö toimuks mitmetasandilise valitsemissüsteemi kaudu jätkuvalt territooriumide ja inimeste lähedal; kordab seetõttu vajadust näha ette, et ühtekuuluvuspoliitika vahendeid eraldataks valdavalt piirkondade koostatud, nendele kuuluvate ja otse hallatavate piirkondlike programmide rakendamiseks;

17. toetab ühtekuuluvuspoliitika puhul kohapõhist ja inimkeskset käsitust, mille puhul tagatakse, et tööhõive ja sotsiaalse kaasatuse toetamiseks ette nähtud rahastamine jõuab tulemuslikult piirkondade ja kogukondadeni, kes rahastamist kõige rohkem vajavad; rõhutab integreeritud territoriaalsete investeeringute ja kogukonna juhitud kohaliku arengu tähtsust tööhõiveerinevuste vähendamisel eri territooriumidel;

18. võtab teadmiseks, et ELi piirkondade lõikes esinevad digitaalses ühenduvuses, IT-oskustes, haldussuutlikkuses ja kättesaadavates ressurssides märkimisväärsed

erinevused; kutsub üles digiüleminekut edendama ja rõhutab, et taotlusprotsesside ja Ühtekuuluvusfondile juurdepääsu lihtsustamine tooks eelkõige kasu vähem arenenud piirkondadele ja tagaks fondide tõhusama kasutamise;

19. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama ühtekuuluvusfondide kavandamise, rakendamise, järelevalve ja hindamise etappides sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonide osalemise, teavitamise ja nendega konsulteerimise;

20. rõhutab, et kohalikud kogukonnad on ühtekuuluvuspoliitika otsesed kasusaajad ning piirkondlike ja kohalike sidusrühmade otsene kaasamine ühtekuuluvuspoliitika kujundamisse on eeltingimus;

21. rõhutab, kui oluline on säilitada eelarve jagatud täitmise, selgete eesmärkide ja valdkondliku keskendamise põhimõtted ning et suurem osa fondist tuleks kulutada fondi kasutajatele võimalikult lähedal, tihedas koostöös kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ja organisatsioonidega;

22. rõhutab, et ühtekuuluvuspoliitika peab jääma pikaajaliseks poliitikaks, mis põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklites 174 ja 175 sätestatud eesmärkidel; väljendab muret selle pärast, et liidu ühtekuuluvuspoliitikat, nii nagu see on muu hulgas ette nähtud ESF+-is, kasutatakse sageli hädaolukordadele reageerimise vahendina, ning toonitab, et see lähenemisviis ohustab ühtekuuluvuspoliitika pikemaajalisi poliitilisi ja investeerimiseesmärke ning tekitab ka ohtu, et ei jõuta piisavalt inimesteni, kelle jaoks ühtekuuluvuspoliitika on mõeldud;

23. rõhutab, et töökohtade loomine ja sotsiaalne kaasatus peavad jääma prioriteediks, mis tagaks, et ühtekuuluvusfondide võimalustest saavad kasu kõik piirkonnad ja eriti üleminekutega silmitsi seisavad piirkonnad;

24. kutsub komisjoni üles kaitsma ühtekuuluvuspoliitika eelarveeraldisi, et neid saaks kasutada selle peamiste eesmärkide ja toetusesaajate jaoks, ning tegema ettepaneku finantsreservi vahendi kohta, mis võimaldaks ELil reageerida kiiresti ja paindlikult sotsiaalsetele hädaolukordadele ja kriisiolukordadele, täiendaks ESF+-i ja muid ühtekuuluvusfonde ning võiks tugineda kas 2020. aastal käivitatud ajutise ELi rahastamisvahendi – eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA) – edule või olla Euroopa töötusedasikindlustuse skeem või põhineda ELi Solidaarsusfondil, mis on ette nähtud eelkõige kliimamuutustest tingitud loodusõnnetuste või rahvatervise hädaolukordade tekitatud kahju korvamiseks; kutsub seetõttu komisjoni üles tagama selleks piisavad rahalised vahendid, pidades silmas suurenenud riske nendes valdkondades;

25. nõuab, et ühtekuuluvuspoliitikat reguleerivad normid võimaldaksid eraldada avaliku sektori vahendeid ainult neile tööandjatele ja organisatsioonidele, kes austavad töötajate õigusi ja järgivad töötingimuste suhtes kehtivaid reegleid; nõuab lisaks tulemuslikumat sotsiaalset tingimuslikkust riigihangete ja kontsessioonide reeglites.

LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT ARVAMUSE RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI

Arvamuse raportöör kinnitab oma ainuvastutusel, et ei saanud mingit sisendmaterjali üksuselt või isikult, kes tuleks kodukorra I lisa artikli 8 kohaselt käesolevas lisas ära märkida.